

Rastem s knjigo

Šolsko leto 2019/2020

Letos projekt Rastem s knjigo - izvirno slovensko mladinsko leposlovno delo vsakemu sedmošolcu poteka že trinajstič.

Izbrana je bila knjiga Janje Vidmar Elvis Škorc, genialni štor.

Na sledeči povezavi Javne agencije za knjigo RS si lahko ogledate kratek film o knjigi.

<https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/videovsebine/>

Preberete lahko še utemeljitve in povzetke o knjigi.

ANOTACIJA IZBRANE KNJIGE

Vidmar, Janja: **Elvis Škorc, genialni štor.**

Dob pri Domžalah: Miš, 2018.

Utemeljitev strokovne komisije za literarne prireditve in razvijanje bralne kulture JAK:

Kaj vse se lahko pripeti ne preveč nerodnemu, ne pretirano grdemu, ne povsem nesrečnemu in zagotovo ne predebelemu trinajstletniku? Ko ga posrka črna luknja, je vse mogoče. Ob izdatni porciji bruhcev in kakcev se z zavidljivo hitrostjo suka od groženj do obljub, od Bajsa do Supercarja, od pekla do raja, pa spet nazaj. In ko se mu izneveri še največji zaupnik, ni druge, kot da končno pobegne od doma. »Podrekanu stanje«, bi rekel Elvis Škorc.

Roman je napisan kot neke vrste sproti nastajajoči notranji monolog glavnega protagonista, kot čisto posebna intimna izpoved, namenjena še nerojenemu bratcu (za katerega se čisto na koncu – da bi šlo Elvisu ja vse navskriž – izkaže, da bo pravzaprav sestra), kot zaupno poročilo in komentar o vsem, kar se mu nevšečnega, zoprnega, a tudi zabavnega in lepega dogaja v življenju. Gre potemtakem za prvoosebno pripoved v avtentičnem jeziku današnjih najstnikov, polnem žmohtnih slengovskih izrazov in obrazcev vsakdanje pogovorne govornice, v bogatem, sočnem in duhovitem idiomu iskrenega in bistrega fanta, ki spontano daje duška vsem svojim notranjim stiskam, dvomom, strahovom, pa tudi radostim in nagajivostim, hrepenenju in sanjarjam. Knjiga v svoje iskrivo in sproščeno besedje subtilno lovi razpoloženje, čustvovanje in mišljenje sodobnega urbanega adolescenta, vpetega v omrežje najsodobnejše komunikacijske tehnologije – od pametnega telefona do interneta in družabnih omrežij –, pri tem pa se avtorica skrbno ogiba vsakršnega pedagoškega moraliziranja, se niti za trenutek

vzvišeno in vsevedno ne dvigne nad svoje junake ter njihov predstavnici in pojmovni svet, ampak dosledno vztraja v njihovi imanentni najstniški perspektivi in pogledu na svet vrstnikov in odraslih.

Kalejdoskop čustev, sočnih dialogov, situacijskih zadreg in izjemnih jezikovnih vragolij uvršča tega »slovenskega Jadrana Krta« med vrhunce sodobne izvirno slovenske najstniške literature. Z občutno mero samoironije, humorja in vratolomne razgibanosti avtorica v svoji prepoznavni maniri spretno ovekoveči sodobno najstniško izkušnjo, ki bo prepričala še tako nezainteresiranega bralca.

Recenzije in priporočila k branju za knjigo *Elvis Škorc, genialni štor*

Dobre knjige, portal Slovenskih splošnih knjižnic, na katerem knjižničarji priporočajo v branje izbrane knjige, najvišja ocena (5 zvezdic)

Kratka zgodovina reči, ki jih Elvis nima pod nadzorom

Mariborska pisateljica Janja Vidmar je avtorica številnih mladinskih romanov. Njen zadnji, *Elvis Škorc, genialni štor* je res zabavno branje. Glavni junak Elvis Škorc v knjigi ves čas nagovarja še nerojenega otroka, ki bo njegov brat ali sestra. Prav s pripovedovanjem nam razprostre svojo zgodbo in vse težave, napake in dogajanja. Zaradi ločitve staršev ima Elvis kar naporno življenje in kot sam pravi je zaradi ločitve »ubitačno zamorjen«. Ves ta stres pa se mu pozna prav na kilogramih, saj le ti vztrajno rastejo in kmalu ga vsi kličejo »Bajs«. Elvis si srčno želi postati izumitelj in vedno skuša narediti ali izumiti kaj novega. Za pestrost doma pa poskrbi njegova mlajša sestra Ela. Elvisu skozi poglavja sledimo z vsemi njegovimi zabavnimi in nerodnimi dogodki. Od načrta pobega, do hujšanja s pomočjo cigaret, seveda ne gre brez nesojene ljubezni do najlepše punce na svetu Hanne, pa tudi medvrstniško nasilje s spletnim nadlegovanjem ne manjka. Ko mama razkrije, da pričakuje otroka z drugim moškim, pa se stvari še dodatno zapletejo. Humorna uporaba jezika in najstniške dogodivščine nas pritegnejo k branju. Knjiga je prava zmešnjava najstniškega življenja in resnih tem, s katerimi se mladostniki soočajo. Samoironija pa je odličen način, da se spoprimeš s težavami.

Revija *Sodobnost*, osrednja literarna revija, ki edina vključuje tudi blok kritike mladinske književnosti, kritika Sabina Burkeljca

Janja Vidmar, uveljavljena in večkrat nagrajena mladinska pisateljica, se po daljšem premoru vrača z mladinskim romanom *Elvis Škorc, genialni štor*, ki je nekoliko drugačen od njenih poprejšnjih del. Pisateljica je najbolj poznana po svojih mladinskih problemskih romanih; spomnimo se samo njenega pred dvajsetimi leti izdanega dela *Princeska z napako*, ki je vzbudilo nemalo odzivov. Svoj čas je namreč pri pisanju

za otroke in mladino veljalo predvsem pedagoško načelo, potekal je diskurz o definiranju in vrednotenju žanra mladinskega problemskega romana ter o tem, ali v mladinski literaturi obstajajo teme, o katerih se ne bi smelo govoriti. Čeprav dandanes tako med laiki kot med strokovnjaki še potekajo polemike o primernosti določenih knjig za mlade, pa v mladinski literaturi praktično ni tabu/problemske teme, o kateri se ne bi pisalo – vsekakor pa je pri tem ključen odnos pisatelja ter upoštevanje starosti in razvojne stopnje bralca.

Tudi tokratni roman Janje Vidmar se sicer razrašča iz problemske osnove: njegov osrednji junak, Elvis Škorc, ima vrsto težav: mama in oče sta ločena, živi z mamo in problematično mlajšo sestro Elo, ki mora obiskovati šolsko psihologinjo. V šoli ni posebej priljubljen, med sovrstniki se ga je prijel slabšalni vzdevek Bajs. Zaljubljen je v Hanno, šolsko lepotico, ki se zanj ne zmeni, vse dokler ji ne pride prav kot »varuška« za njenega bratca. Je nesamozavesten in se ne zna postaviti zase, kadar je žrtev medvrstniškega nasilja. Šola mu sicer ne dela večjih težav, pri kemiji recimo prav blesti s svojimi genialnimi poskusi, kar mu vsaj malo pomaga pri soočanju s težavami. Na prvi pogled se torej zdi, da gre za še en problemski roman, vendar je pisateljica probleme ovila z dobršno mero situacijskega in besednega humorja ter jih začinila z odrezavo samoironijo glavnega junaka. Prevladujoče razpoloženje v besedilu je torej humorno, Elvisovi problemi pa zato niso zaostreni in radikalni, temveč so zmehčani in omiljeni s poudarjeno duhovitostjo. »Poetično oz. humorno in optimistično oblikovana problemska zgodba je torej praviloma manj problemska in posledično tudi manj tabujška od neposrednega in nazornega (ali celo strašljivega) realizma ali fantastike ...« (Igor Saksida, *Otrok in Knjiga* 91). Ena temeljnih odlik knjige je prav iskriva komika, ki je nakazana že v samem naslovu, med branjem pa včasih izzove glasen krohot.

Roman je napisan kot Elvisova prvoosebna pripoved, s katero (tako se zdi na začetku) neposredno nagovarja bralca (pozneje izvemo, da je namenjena njegovi še nerojeni polsestri). Junakova bistrost se kaže v izboru besed, humorju in pristopu do življenja samega. Na primer: »Babica je bila neusmiljena: 'Polona, za boga milega, fant se redi! Zmoli tri zdravamarije pa dve limoni mu stisni, razbijajo maščobe!' Počakaj, da jo spoznaš, pri njej je vse na hard!« Elvis govori o sebi in svojem življenju zelo odkrito, pri tem pa pride do izraza tudi njegova ranljivost (»Moji domači. Smotani so, ampak jih imam rad.«). Ena od pomenskih niti zgodbe torej poudari misel, da morajo tudi fantje o svojih težavah govoriti ali pisati, saj je ubeseditev velikokrat najhitrejša pot do rešitve. Posredovanje zgodbe je zdravilno, če je pri tem prisoten humor (ki ustvari določeno distanco), še toliko bolj. Elvise se ločitev staršev seveda zelo dotakne, vendar si o svojih strahovih upa spregovoriti, upa si jih priznati (npr. »Jaz sem bolj lene sorte po mami, ampak sem stisnil zobe, kaj pa drugega. V primerjavi z njuno ločitvijo so bili deseturni pohodi in skakljanje nad prepadi mala malica.«).

Elvisova velika strast je prebiranje stripov, želi si celo odpreti bralno hišo. S tem pisateljica v roman vplete idejo o pomenu branja, predvsem pa zavest o tem, da je branje nekaj *kulskega* in potrebnega, čeprav »punce ne marajo knjižnih moljev«. /.../

Revija Bukla, brezplačna revija o dobrih knjigah, ki predstavlja knjižne novosti, o svojem odnosu do knjig in branja pa pišejo slovenski kulturniki in strokovnjaki.

Janja Vidmar se po daljšem premoru znova vrača z mladinskim romanom, a tokrat nekoliko drugače. Ne z delom, ki bi ga smeli šteti med mladinske problemske romane, pač pa z lahkotnim, neobremenjenim najstniškim besedilom, ki se gladko bere in je podloženo tako s situacijskim kot tudi besednim humorjem. Res je, da tudi s problemi, a ti niso zaostreni, radikalni, usodni, so problemi, ki pač tarejo marsikaterega najstnika. Elvis Škorc, genialni štor namreč predstavlja izsek iz nekoliko bolj dinamičnega obdobja najstnika Elvisa. Pred bralca torej prihaja kratkočasno, dinamično, včasih tudi rahlo napeto in zabavno branje o najstniku z bolj ali manj problematičnimi sošolci in z mislimi o nadvse problematični puncu.

Tilka Jamnik, ena najuglednejših strokovnjakinj za področje mladinske književnosti ter promotorka branja in knjige, v letu 2019 dobitnica mednarodne nagrade Maryann Manning Special Service Award, ki jo podeljuje International Literacy Association za vseživljenjsko delo, predanost ter izjemne dosežke na področju pismenosti, **za priporočila Bralne značke in pogovor ob branju**

Spodbuda za branje: - Morda bo dovolj spodbudno delovala že naslovna in hrbtna stran knjige. - Besedilo je jezikovno privlačno in imenitno členjeno (= fino se da brati!). Nekaj naslovov poglavij: 1. Bajs, 2. Kile gor, 3. Genij ... 7. V šoli, 8. V riti, 9. Faradayeva kletka ... takole do 27. Norišnica. Morda glasno preberem eno teh poglavij. - Ko roman preberejo, najprej prisluhnem mladim bralcem. Pričakujem, da bo iz njih kar vrelo. (Z nekaterimi Elvisovimi problemi se najbrž zlahka poistovetijo.) V resnici ima najstnik Elvis en kup problemov in niso vsi zgolj običajni najstniški ... (Drezam, ničesar ne bomo izpustili, glej vsebinska gesla! Z vsemi osebami ima probleme, imam prav?) - Nekje na polovici tudi izvemo, komu pripoveduje o svojih problemih ... in zakaj. Kaj se zgodi na koncu knjige? - Na kakšen način Elvis pripoveduje o svojih problemih? Kako jih razume in kako se spoprime z njimi? Je Elvis občutljiv in bister fant? Zakaj je v naslovu genialni štor? - Kako pisateljica doseže humornost? (Ravno prav pretirava z opisi? 😊) Kakšen jezik uporablja, na kakšen način Elvis pripoveduje? (Mladi bralci danes res govorijo tako? Po vsej Sloveniji?) - Elvis je tudi bralec stripov in načrtuje bralno hišo! Kaj bi mu moji mladi bralci priporočili v branje poleg stripov? - Še kaj? Se domislite še česa? (Saj kakšno predlagano alinejo lahko izpustite. 😊 Moji predlogi za pogovor so zgolj priporočila.) - In na koncu pogovora: katere probleme imajo tudi mladi bralci? V čem vse se lahko poistovetijo z Elvisom? (Tu pa ne drezam.)

Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2019, ki ga vsako leto pripravijo strokovnjaki Pionirske – centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo) Mestna

knjižnica Ljubljana in je nepogrešljiv pri strokovnem delu, knjižnični vzgoji in v pomoč pri naročanju knjig za knjižnice. Namenjen je tudi posameznikom, ki jim ni vseeno, kaj njihovi otroci berejo.

Po mnenju uredniškega odbora, ki vsako leto pripravlja [Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig](#), se tiste knjige, ki po vsebini in izvedbi izstopajo, uvrstijo med odlične izdaje leta in pridobijo pravico do znaka Zlata hruška.. Knjiga **Elvis Škorc, genialni štor** je prejemnica znaka zlata hruška in ena od petih nominirank za priznanje zlata hruška, ki se podeljuje najboljši knjigi leta (v kategoriji izvirna slovenska mladinska leposlovna knjiga).

Iz anotacije v Priročniku:

Avtor/ica: Janja Vidmar

Založba: Miš, 210 str.

Kaj vse se lahko pripeti ne preveč nerodnemu, ne pretirano grdemu, ne povsem nesrečnemu in zagotovo ne predebelemu trinajstletniku? Ko ga posrka črna luknja, je vse mogoče. Ob izdatni porciji bruhcev in kakcev se z zavidljivo hitrostjo suka od groženj do obljub, od Bajsa do Supercarja, od pekla do raja, pa spet nazaj. In ko se mu izneveri še največji zaupnik, ni druge, kot da končno pobegne od doma. "Podrekanostanje," bi rekel Elvis Škorc. Kalejdoskop čustev, sočnih dialogov, situacijskih zadreg in izjemnih jezikovnih vragolij uvršča tega "slovenskega Jadrana Krta" med vrhunce sodobne izvirno slovenske najstniške literature. Z občutno mero samoironije, humorja in vratolomne razgibanosti avtorica v svoji prepoznavni maniri spretno ovekoveči sodobno najstniško izkušnjo, ki bo prepričala še tako nezainteresiranega bralca. Knjiga je bila izbrana na Javnem ciljnem razpisu za izbor kulturnih projektov "Rastem s knjigo OŠ in SŠ 2019" za učence 7. razredov OŠ. (KP)

| 3 - za napredno samostojno branje | M | ODLIČNO | za pogovore o knjigah

| družina - ločitev, fantje - odraščanje, matere - nosečnost, bratje in sestre, humor, konflikti, mladostniki, odraščanje, puberteta

